

Отже, Річард Аведон й Діана Арбус, народившись в один рік в одному місті, розвивались у різних напрямках. Кожен з їхніх кадрів має свою гармонію й історію створення. Правила побудови композиції не дає гарантій, що якщо робити все за правилом, то в тебе вийде ідеальний кадр. Доцільність чи недоцільність дотримання встановлених норм залежить від завдань, що ставить перед собою кожен автор, оскільки порушення організації композиції стає методом художнього висловлення та є частиною авторського повідомлення.

Д. Фаррахова

**МЕТАФОРИЧНІСТЬ МОВИ ФОТОГРАФІЇ
В РОЗКРИТТІ ІСТОРИЧНИХ РЕАЛІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ
(НА ПРИКЛАДІ ФОТОКНИГИ ВАЛЕРІЯ ВЕДУТИ «СІРИЙ КОНТУР»)**

D. Farrakhova

**METAPHORICALITY OF THE LANGUAGE OF PHOTOGRAPHY IN DISCLOSING
HISTORICAL REALITIES OF MODERN UKRAINE (ON THE EXAMPLE
OF THE PHOTOBOOK BY VALERII VEDUTA “GREY CONTOUR”)**

До повномасштабного вторгнення у 2022 р. в Україні спостерігалася тенденція на пошук видавництва фотокниг. Проживаючи у вік цифровізації, українські фотографи все ж прагнули надати своїм роботам фізичного виміру. Так, у 2021 р. побачила світ фотокнига «Сірий контур», Валерія Ведута, що вирізняється не тільки інакшою технікою створення, а і сенсами, що вкладені у самі фотографії.

Валерій Ведута — український фотограф, що народився на Херсонщині. Хоч сам Валерій давно живе та працює у Києві, він, як митець, зумів передати настрій та атмосферу, що панують на цьому морському узбережжі.

«Сірий контур» — це фотокнига, яка включає в себе світлини, зняті на Арабатській стрілці, що недалеко від його батьківського дому, в період між 2017 і 2019 рр.

Арабатська стрілка історично була у складі Кримської РСР, але потім ця територія була включена до Херсонської області. Межа, що проходила тут, була умовною, тому що розділяла фактично дві частини однієї країни. Однак в один день у 2014 р. цей кордон став сірим контуром — позначкою, що на картах означає спірну територію.

На цих пейзажах можна побачити дерева, стовпи, драглисті узбережжя, все це в сірих неясних тонах, що викликають відчуття тривоги, спантеличення і невпевненості, які виникають в одну мить, такі знайомі для тих, хто живе на кордоні.

Майже на всіх світлинах присутнє або море, або морське узбережжя, що «видає себе» своєю бідною рослинністю та піщаним ґрунтом.

Пейзажі зняті на плівку для рентгенографії, тому вони мають специфічний сірий колір та зернистість, що характерні для цього матеріалу.

За композицією світлини є і динамічні, і статичні. Динамічність досягається за допомогою руху хвиль, подиху вітру, статичність — за допомогою присутності нерухомих об'єктів у кадрі, стовпів, маяків, різних штучних конструкцій. Передні плани всі доволі чіткі, щоб розгледіти, що саме є в кадрі, однак дальні плани частково втрачають ясність через зернистість, що додає відчуття віддаленості від реальності та давнини. Фотографії мають акценти на текстурах, можна відчутти нерівний іржавий метал, відразливу текстуру водоростей, колючі хащі узбережжя.

Сірість, приглушеність знімків робить їх схожими водночас на позитив та негатив, що і відповідає настроєві самої книги; на багатьох фотографіях можна відчутти самотність, відчуженість та покинутість цих місць. Фотографії не містять людей, хоча є сліди їхньої присутності, ніби вони полишили це місце, як тільки сірий кордон розмежував їх з іншою частиною країни, тепер вже окупованою.

Присутність автора на цих світлинах опосередкована, однак він передає нам частково своє ставлення — тривожність і невизначеність, що буде з цим прикордонним краєм далі. Завдяки сірим тонам світлин та об'єктам, що ніби застигли в передчутті чогось поганого, ця книга своїми фотографіями передає читачам нехарактерне для морських пейзажів відчуття замкненості і страху.

Зображення у книзі розміщені по одній на розворот, між розворотами може бути кілька пустих тонких сторінок, ніби це якісь епізоди з життя, які хотілося б забути, однак сама присутність цих сторінок доводить, що ці спогади назавжди залишаться; всього їх у книзі 120, а фотографій — 25. Усі ці фотографії об'єднані загальним відчуттям тривоги, що то підсилюється на деяких роботах, то трохи знижується, щоб потім знову з'явитися. Сірий контур присутній на всіх зображеннях, виправдовуючи доречність назви та постійно нагадуючи нам, що ці світлини зроблені там, де межа, де наче і є далі частина нашої країни, яка тепер недосяжно відкреслена сірою лінією.

«Сірий контур» Валерія Ведуги існує лише у 12 екземплярах, кожна з книг підписана та пронумерована. Обкладинка книги біла, дещо шершава, з кількома переплетеними лініями, що ніби продавлені ручкою, у якій закінчилися чорнила. Прощита вона чорною ниткою, на першому розвороті в лівому нижньому кутку написана назва книги та її автор. Можна подумати, що це єдиний текст у книзі, оскільки підписи до світлин відсутні, однак наприкінці книги, на останній сторінці, ще є інформація про Арабатську стрілку — де вона знаходиться та до складу яких країн входила. Відсутність підписів та назв до фотографій надає змогу читачам самостійно скласти своє враження та думки щодо того чи іншого кадру, не відволікаючись на думки автора. Таким чином, ми самі є заключною частиною фотокниги, додаючи всім фотографіям свої почуття до них.

О. Коваль

РУКОПИСЕМНЕ У ВІЗУАЛЬНИХ ЦИКЛАХ ОЛЕКСІЯ БОРИСОВА

О. Koval

HANDWRITING IN VISUAL CYCLES BY OLEKSII BORYSOV

Коли на хвилі неоавангардизму та «радянської перебудови» з'явилося експериментально-творче об'єднання «Літера А». Олексій Борисов, знаний український і харківський живописець, графік, ілюстратор книги та сценограф, один з перших почав шукати образотворчі і візуальні «виходи» з екзистенційної ситуації «Глухого кута» чи «Порочного кола» в мистецтві і житті. Сьогодні, під час повномасштабного вторгнення, з початку 2022 р. по сьогоднішній день, художник, наче повторюючи ситуацію 90-х, веде своєрідний «Щоденник війни» (за автором: «Якщо щось не про війну, то всупереч»), що складається з виразних та майже самостійних циклів, виконаних у нетиповий для сучасного українського мистецтва іконографічний, іконологічний та візуально-трансверсальний й семіотичний спосіб. Кожен цикл має семантично мотивовану виразу назву-симптом: «Шлях тут»/“Way